

Manus

Sekulär Humanism

Ofta när vi pratar om religion så är det kristendom, islam eller kanske judendom som kommer på tal. Men sällan sekulär humanism.

Men sekulär humanism är väl inte någon religion, kanske du då invänder? Nej, sekulär humanism är inte en religion men väl en livsåskådning, precis som kristendomen, judendomen och islam. Samtliga religioner är livsåskådningar men alla livsåskådningar är inte en religion. I den här filmen fokuserar vi på den sekulära humanismen såsom vi tolkar begreppet i Sverige. Den som i Sverige kallar sig humanist behöver nödvändigtvis inte vara sekulär humanist eftersom ordet humanist kan betyda bildningstradition, att vara engagerad i naturvetenskap eller som det vi ska berätta om i den här filmen; namnet på en livsåskådning i sekulär humanism.

Vinjett

Ofta när vi pratar om religion så är det kristendom, islam eller kanske judendom som kommer på tal. Men sällan sekulär humanism.

- Men sekulär humanism är väl inte någon religion, kanske du då invänder? Nej, sekulär humanism är inte en religion men väl en livsåskådning, precis som kristendomen, judendomen och islam. Samtliga religioner är livsåskådningar men alla livsåskådningar är inte en religion. I den här filmen fokuserar vi på den sekulära humanismen såsom vi tolkar begreppet i Sverige. Den som i Sverige kallar sig humanist behöver nödvändigtvis inte vara sekulär humanist eftersom ordet humanist kan betyda bildningstradition, att vara engagerad i naturvetenskap eller som det vi ska berätta om i den här filmen; namnet på en livsåskådning i sekulär humanism.

Sekulär Humanism är en idétradition och en livsåskådning som värnar individens frihet och integritet och som sätter människan i centrum utifrån en naturalistisk verklighetssyn.

Vi börjar med att se bakåt i historien och vår utgångspunkt ligger i det antika Grekland. Där levde flera kloka filosofer för mer än 2 500 år sedan.

Anaximander, Thales och Sokrates. De var nästan samtida med en annan filosof, på andra sidan jordklotet, nämligen Konfucius i Kina. I korthet kan man säga att Sokrates trodde på människors förmåga att tänka självständigt och att förstå naturen utan gudar medan Konfucius menade att samhället var till för alla människors bästa, inte för härskarelitens egen vinning.

De tankar om naturen, livets mening och människans värde som både Sokrates, och många filosofer före honom, förde fram trycktes emellertid tillbaka under långa tider då religionens inflytande stärktes. Oavsett om man levde i en judisk, muslimsk eller kristen församling styrde de religiösa dogmerna och det var i stora delar av världen till och med förenat med dödsstraff att inte tro på högre makt.

Men när vi kommer till renässansen hände något. I slutet av 1400-talet levde en troende man vid namn Erasmus av Rotterdam. Han var religiös och utkom med en skrift kallad "Om den fria viljan". Den gick emot de teorier som hans samtida kollega Martin Luther drev. Sakta växte en skiljelinje fram i renässansens humanism. Skulle de egna iakttagelserna, tron på individen och vetenskapen eller religionen och de religiösa dogmerna ha högsta auktoritet?

Flera av renässanshumanisterna motsatte sig det senare som var kyrkans uppfattning och tyckte att den så kallade skolastiken, som växte fram under högmedeltiden, fick för stor betydelse. Skolastiken ville utveckla den teologiska vetenskapen och stärka tron på högre makter. Humanisterna valde därför andra auktoriteter än de som skolastiken prioriterade.

De sekulära humanisterna valde i stället en naturalistisk verklighetssyn, det vill säga uppfattningen att världen styrs av naturliga snarare än övernaturliga krafter. Därför är humanister också ateister, de tror inte att gudar existerar.

Det som definierar sekulär humanism är bl.a. en naturalistisk verklighetsuppfattning. Alltså uppfattningen att världen styrs av naturliga, snarare än övernaturliga krafter. Världen består av materia och energi, styrs av naturlagar, inte av gudar eller andar eller andra magi eller astrologi eller den typen av övernaturliga föreställningar. Så det är väldigt centralt i den sekulära humanismen. Sen också föreställningen att vi människor faktiskt också har ett förnuft och en moralisk kompass som kan hjälpa oss att förstå världen och behandla varandra väl och den här moraliska kompassen kommer inifrån den är inte given av någon Gud uppifrån.

Dagens sekulära humanister har ingenting med den religiöse Erasmus av Rotterdam att göra. Tvärtom. För humanisterna är det viktigt att mänskliga rättigheter står i fokus långt från religiösa påbud. Att den moderna världsuppfattningen och samhällsordningen borde vara grundad på vetenskap och människans förmågor och enskilda värde och inte på bibeln, koranen eller någon annan religiös skrift eller trosuppfattning.

Den sekulära humanismen har också en kunskapssyn, som innebär att varje påstående om världen alltid bör prövas utifrån vilka belegg som finns. Ta ett väldigt enkelt exempel: om någon påstår att det finns tibetanska munkar som kan sväva i luften när de mediterar t.ex. Då är det så att det finns två möjligheter. Antingen att det finns munkar som kan sväva i luften eller att alla munkar är kvar på marken när de mediterar. Hur ska jag välja vilken av de två hypoteserna jag tror på? Jo, genom att pröva vad som talar för och mot den första hypotesen och vad som talar för och mot den andra hypotesen. Och sedan, välj den som det finns mest som talar för. Just i det här fallet råkar det vara att samtliga munkar är kvar på marken när de mediterar.

Den sekulära humanismen kan således i huvudsak karaktäriseras i fem punkter;

1. Människan skall tillåtas leva med ett kritiskt, självständigt tänkande baserat på en naturalistisk verklighetsuppfattning
2. Människans värde, förmågor, integritet och personlighet står i fokus

3. Alla människor föds fria och har lika värde
4. Varje människa är unik
5. Demokrati och vetenskapliga metoder är avgörande verktyg för att skapa en bättre värld

Eftertexter

©2018 Roger Persson